

رستگاری نزدیک

سروش دباغ

هفته گذشته به دعوت دوست کشیشم در جلسه ای در کلیسا حضور یافتیم. سخنران این جلسه، Andy Bannister تحت عنوان "why I am not an atheist" سخن گفت؛ مسیحی باورمندی که دکترای «مطالعات اسلامی» از انگلستان دارد و در سخنان خود کوشید هم وجود خدای ادیان ابراهیمی را اثبات کند، هم با استشهاد به فقرات مختلف «عهد جدید»، توضیح دهد که «تنها» راه رستگاری تمسک به ایده های مسیح (ع) و گرویدن به آئین مسیحیت است. نکته قابل تامل در سخنان این سخنران، تاکید بر این امر بود که صرف خوب بودن و «اخلاقی زیستن» برای رستگار شدن کفایت نمی کند، بلکه باورمند بودن به نظام الاهیاتی موجه نیز در این میان محوریت دارد. وی می گفت در جوامعی مثل کانادا که کثیری از مردم از رفاه اجتماعی قابل قبولی برخوردارند، اخلاقی زیستن کار چندان دشواری نیست، چرا که لازم نیست تلاش بسیار کنی تا دزدی نکنی و دروغ نگویی و کسی را نکشی؛ از اینرو رستگار شدن متوقف بر اخلاقی زیستن صرف نیست و افزون بر آن باید راه درست را انتخاب و اختیار کرد، که آن عبارتست از گوش جان سپردن به سخنان مسیح، پسر خداوند که بر بالای صلیب رفت و بارگناهان همه انسانها را به دوش کشید.....

هر چند سخنران از اصطلاح انحصارگرایی دینی (exclusivism) نامی نبرد، اما سخنانش آشکارا سویه انحصارگرایانه داشت، موضعی که کثیری از علما و فقهای مسلمان نیز بدان باور دارند و «تنها» گروندگان به آئین و مسلک خود را مهدی می انگارند. بر خلاف سخنان دکتر بنیستر و دیگر انحصارگرایان، بر این باورم که مشکل از جایی آغاز می شود که به جای زیستن اخلاقی و به تعبیر جان هیک «تحول از خود محوری به حقیقت محوری»، تنها باور داشتن به فلان و بهمان عقیده را شرط رستگاری بدانیم و بر دوش دعاوی الاهیاتی، باری بیش از حد بنهیم. شخصا پلورالیست ام و به «پلورالیسم نجات» معتقدم و جهان را پیچ در پیچ و تو بر تو می انگارم و جاده هدایت را بسی فراخ می بینم و مکاتب و فرق متنوع دینی و مذهبی را به رسمیت می شناسم و اکثر گروندگان به ادیان ابراهیمی و ادیان شرقی را رستگار می دانم. سخن بر سر فرو نهادن اعتقادات خود نیست، که سخن نابخردانه ای است؛ بلکه دعوت به نگرستن و تامل کردن در احوال و وضعیت وجودی دیگرانی است که در وادی دیانت و معنویت چون ما نمی اندیشند و پیشینه تربیتی و معرفتی بالمره متفاوتی دارند. میراث عرفانی ما از این حیث بسیار غنی و رهگشاست. به تعبیر مولوی:

بل حقیقت در حقیقت غرقه شد زین سبب هفتاد بل صد فرقه شد

و به قول سالک مدرنی چون سپهری «رستگاری نزدیک، لای گلهای حیاط»

جهت اطلاع دوستان، خوشبختانه تمام فایل های صوتی متنوع من درباره شعر و عرفان مولوی یکجا جمع شده و اکنون این فایل های ۱۶ گانه در سایت، زیر فایل های "حافظ شناسی" در دسترس است. همچنین، ۶ جلسه از سلسله جلسات "پیام عارفان برای زمانه ما"، سری چهارم که ناظر به شرح حکایت های نغز و پر مغز «بوستان» سعدی است و تا کنون در «بنیاد سهروردی» برگزار شده، روی سایت قرار گرفته، عزیزان می توانند آنها را دانلود کنند. علاوه بر این، مقاله "سالک مدرن و مواجهه با امرمتعالی: طرحواره ای از عرفان مدرن ۸" که نگارش و نهایی کردن آن بیش از ۱,۵ ماه به درازا کشید، تا چند هفته دیگر در سایت «راديو زمانه» منتشر می شود...